



Vojenství v období druhé světové války

BSS 102 Dějiny vojenství

Základní charakteristika druhé světové války

- Doposud největší ozbrojený konflikt, rozsahem i počet obětí (přes 60 000 000);
- Zapojilo se do ní 70 států (přesné číslo odvislé od toho, co je uznáváno jako stát), probíhala na území 40 států.
- Hlavní operace v Evropě, severní Africe, v severním Atlantiku, v Pacifiku a ve východní Asii.
- Výrazný posun vojenské strategie, techniky i vojenských technologií;
- Druhá světová válka byla válka manévrovací.
- Význam strategického vojenského vůdcovství politických lídrů (Churchill a Roosevelt řídí národní strategie a šéfy generálních štábů, Stalin, Hitler a Čankajšek přímo nejvyšší velitelé vojsk).
- I ve druhé světové válce dominovala zásada „národa ve válce“.

Základní fáze vývoje druhé světové války

1. 9. 1939 – 9. 5. 1940 (Počáteční vítězství Německa a SSSR ve spojení)	Útok Německa a SSSR na Polsko, obsazení Pobaltí, sovětsko-finská válka, „podivná válka“, útok na Dánsko a Norsko.
10. 5. 1940 – 21. 6. 1941 (Británie osamocena)	Bitva o Francii, bitva o Británii, balkánské tažení, boje v severní Africe
22. 6. 1941 – polovina roku 1942 (Zapojení SSSR a USA do války na straně Spojenců a jejich problémy)	Napadení SSSR operací Barbarossa a německý postup k Moskvě a poté ke Kavkazu, napadení USA v Pearl Harboru, japonské tažení v jihovýchodní Asii a v Pacifiku
Polovina roku 1942 – polovina roku 1943 (Období zlomu – rozhodujících vítězství Spojenců)	Bitva u Stalingradu a bitva u Kurska Bitva u Midway a bitva o Guadalcanal, Bitva u el-Alameinu a vítězství v severní Africe Bitva o Atlantik (rozhodující fáze),
Polovina roku 1943 – 8. květen 1945 (Vítězné tažení Spojenců)	Postup Rudé armády k Berlínu, vylodění na Sicílii, Itálii a ve Francii, postup Spojenců do Německa
9. 5. 1945 – 1. 9. 1945 (Ukončení války na Dálném Východě)	Porážka Japonska po konvenčním i atomovém bombardování a útoku SSSR

Hlavní operace a bitvy II. světové války (polská, severní, západní a balkánská fronta 1939-1941)

Polské tažení	Bitva na Bzuře (o Kutno), 9. – 19. 9. 1939
Sovětsko-finská válka	Bitva u Suomussalmi (prosinec 1939-leden 1940)
Skandinávské tažení	Bitva o Narvik (24. 4. – 9. 6. 1940)
„Blesková válka“ na západě	Boj o Eben Emael (10. 5. 1940) Průlom v Ardenách a výpad k La Manche (květen-červen 1940) Evakuace z Dunkerque (Operace Dynamo)
Bitva o Británii	Battle of Britain Day (15. 9. 1940)
Balkánské tažení	Bitva o Krétu (20. 5. – 31. 5. 1941)

Hlavní bitvy a operace II. světové války (východní fronta 1941-1945)

- Zahájení operace Barbarossa (22. 6. 1941);
- Bitva u Smolenska (10. – 19. 7. 1941);
- Kyjevský kotel (21. 8. – 26. 9. 1941);
- Bitva o Moskvu (listopad – prosinec 1941);
- Bitva u Stalingradu (srpen 1942 – 2. 2. 1943);
- Bitva u Kurska (červenec 1943);
- Bitva o Dněpr a Kyjevská operace (srpen 1943 – listopad 1943)
- Operace Bagration (léto 1944);
- Jasko-Kišiněvská a Bělehradská operace (srpen – říjen 1944);
- Viselsko-oderská operace (leden – únor 1945);
- Bitva o Budapešť (leden – únor 1945);
- Bratislavsko-brněnská a vídeňská operace (březen – květen 1945)
- Ostravská operace (březen – květen 1945)
- Východopruská a východopomořanská operace (leden – květen 1945)
- Berlínská operace (duben – květen 1945).
- Pražská operace (květen 1945)

Hlavní bitvy a operace II. světové války (fronta v severní Africe a Itálii 1941- 1945)

Lybijská a egyptská fronta	Tobruk (1941) El-Alamejn (1942)
Fronty ve francouzské severní Africe	Operace Torch (Pochodeň) , listopad 1942 Bitva v Kasserinském průsmyku, únor-březen 1943 Dobytí Tunisu (květen 1943)
Italské tažení	Boj o Sicílii (Operace Husky, červenec – srpen 1943) Bitva u Anzia (leden – červen 1944) Bitva o Monte Cassino (leden – květen 1944) Boje na Gótské linii (operace Olive – podzim 1944) Ofenzíva v Pádské nížině (duben – květen 1945)

Hlavní bitvy a operace II. světové války (Západní fronta 1944-1945)

- Invaze v Normandii (6. června 1944);
- Falaiská kapsa (srpen 1944);
- Operace Dragoon (15. srpen 1944);
- Pařížské povstání a osvobození Paříže (25. srpen 1944);
- Operace Market Garden (září 1944);
- Bitva v Ardenách (prosinec 1944 – leden 1945);
- Bitva o Porýní (únor – duben 1945);

Hlavní bitvy a operace II. světové války (Námořní bitvy a operace v Atlantiku, v Severním ledovém Oceánu a ve Středomoří)

- Útok na Tarent (11.-12. 11. 1940)
- Bitva u mysu Matapan (28. 3. 1941);
- Operace proti Bismarcku (18. – 26. 5. 1941);
- Útoky na Tirpitz (1942-1944);
- Likvidace německých lodí v Baltském moři (1945)
- Konvojové a protikonvojové operace;
- Permanentní ponorkové a protiponorkové operace ve „válce o Atlantik“.

Hlavní bitvy a operace II. světové války (Bitvy a operace v Pacifiku a ve východní Asii)

Pacifik	<p>Napadení Pearl Harboru (7. 12. 1941); Bitva v Jávském moři (26. – 28. 2. 1942); Bitva v Korálovém moři (květen 1942); Bitva u Midway (červen 1942); Bitva o Guadalcanal (srpen 1942-únor 1943) „Žabí skoky“ (1943-1945) Bitva v Leytském zálivu (říjen 1944) Bitva o Manilu (únor – březen 1945) Bitva o Iwodžimu (únor – březen 1945) Bitva o Okinawu (duben – červen 1945) Jaderné bombardování Hirošimy (6. 8. 1945) a Nagasaki (9. 8.)</p>
Jihovýchodní Asie	<p>Bitva o Singapur (únor 1942) Válka v Barmě (1942-1945) Válka v Číně (1937-1945)</p>
Severovýchodní Asie	<p>Mandžuská útočná operace (srpen – září 1945) Jihosachalinská operace (srpen 1945) Kurilská výsadková operace (srpen – září 1945)</p>

Hlavní trendy armádním vývoji

- Obrovské operace kladou mimořádný nárok na logistiku;
- Vytváření ohromných svazků (skupiny armád, „fronty“);
- Propojení námořních a pozemních operací;
- Výrazná role speciálních jednotek;
- V Německu specifická role SS;
- Výrazná role dobrovolnictví a exilových vojsk;
- Výrazná role hnutí odporu a partyzánského hnutí;

Fortifikace

- Velké předválečné pevnostní linie byly překonány;
- Dílčí úspěch Mannerheimova linie v roce 1939;
- Výsadekové operace k překonání ochrany velkých pevnostních komplexů (Eben Emael);
- Neuspěla sovětská nově vybudovaná Molotovova linie (1940) ani německé linie opevnění;
- Dílčí efektivita masivních bunkrů za účelem ochrany před leteckým bombardováním (Bordeaux) – to již ale není fortifikace pro pozemní boj.

Pěchotní zbraně

- Ve druhé světové válce výrazné užití a rozvoj samopalů;
- Stále užití kulometů, snaha o vývoj univerzálního kulometu;
- Další rozvoj poloautomatických a zavedení automatických pušek;
- Snaha vyzbrojit pěchotu účinnými zbraněmi pro boj s tanky.

Dělostřelectvo

- Výrazný rozvoj protitankového dělostřelectva (německé dělo ráže 88mm, původně protiletadlové);
- Samohybná děla.
- Nevelký rozvoj polních děl.
- V průběhu války příchod bezzákluzových děl.
- Podkaliberní střely, kumulativní střely, přibližovací zapalovače.
- Význam protiletadlového dělostřelectva;

Raketová technika

- Výrazný rozvoj raketového dělostřelectva;
- Nasazení německých balistických raket proti Spojenému království a Francii, Belgii a Nizozemí v letech 1944-1945;
- Plány na mezikontinentální balistické rakety a raketoplány;
- Německá řízená letecká puma s raketovým pohonem a řízená raketa;
- Nerealizované britské projekty na antiraketovou obranu proti V-2.

Tanky

- Tank se stává rozhodující zbraní při velkých průlomových a obkličovacích manévrech;
- Význam vzájemných masových tankových bitev;
- Výrazné zdokonalování tanků;
- Pásová vozidla užívána i pro logistické zajištění tankových vojsk.
- Pokusy o výrobu „supertěžkých“ tanků;
- Vylodovací tanky pro výsadkové operace;
- Rozvoj protitankových překážek.

Chemické, bakteriologické a jaderné zbraně

- Chemické zbraně prakticky nepoužity, i když je měly připravené všechny strany;
- Využití chemických prostředků k likvidaci civilních obětí;
- Bakteriologické zbraně využity Japonci v Číně;
- Jaderný program USA „Manhattan“ (za pomoci UK), výsledkem atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki, (další státy jaderné zbraně nedokázaly vyvinout, spekulace o Německu)

Letectvo

- Výrazný rozvoj stíhacích letadel (koncem války rychlost až 800 km/h);
- Stíhací letouny schopné díky přídavným nádržím doprovodu strategických bombardérů;
- Masové strategické bombardování, nicméně nepotvrdila se Douhetova teorie;
- Význam bitevního letectva;
- Význam transportního letectva a výsadkových kluzáků;
- Taktické využití letadel k sebevražedným útokům;
- Relativně neúspěšná raketová letadla
- Na konci války nástup proudových letadel.
- První užití vrtulníků v bojovém prostředí.
- Výrazný vliv radaru na leteckou válku.

Námořnictvo

- Prokázal se mimořádný vliv letadlových lodí a jejich palubního letectva;
- Na počátku války „klasické“ souboje válečných lodí, včetně střetů bitevních lodí; postupně jejich „soumrak“;
- Strategický význam ponorkové války a konvojového systému;
- Pokusy s miniponorkami nepříliš úspěšné.
- I v námořním prostředí výrazný vliv radaru;
- V protiponorkovém boji význam sonaru.